

CZU 027.7(478):090.1

**VALORI BIBLIOFILE DIN COLECȚIA „DEPOZIT UNIVERSITAR”
AL BȘM IP USMF „NICOLAE TESTEMIȚANU”**

*BIBLIOPHILE VALUES OF THE «UNIVERSITARY DEPOSIT» COLLECTION OF THE
“NICOLAE TESTEMIȚANU” CHISINAU STATE UNIVERSITY OF MEDICINE AND PHARMACY*

Galina ZAVTUR, Valentina BOLDESCU

Abstract: *The authors present the collections of publications „The University Depository” of “Nicolae Testemițanu”, Chisinau State University of Medicine and Pharmacy, which is part of the fund of the Department of Preservation and Communication Collections. This section is meant to store, preserve and keep a copy of the publications of the academic staff of USMF “Nicolae Testemițanu”, the publications about their activity, as well as publications related to the history, activity of the University. DU collection fund includes approximately 6100 copies, studies, dictionaries, university courses, textbooks, guides, etc. The aim of the research was to highlight the most significant publications in the DU collection, which are authentic bibliophile values for the university medical patrimony.*

Keywords: *medical science, university deposit, collections, bibliophile values*

Depozitul Universitar constituie una din cele mai de valoare colecții de publicații a BȘM IP USMF „Nicolae Testemițanu” și face parte din multiplele colecții a fondului secției Conservare și Comunicare Colecții. Această colecție elucidează contribuția remarcabilă a comunității științifice universitare la dezvoltarea științelor medicale în Republica Moldova, avînd o importanță majoră pentru întreaga comunitate medicală. Ea reprezintă, pe bună dreptate, o călăuză în timp și spațiu pentru publicațiile universitare, reprezentative pentru fiecare perioadă de timp.

Colecția are menirea de a depozita, conserva și a păstra cîte un exemplar a publicațiilor cadrelor didactice și științifice ale USMF „Nicolae Testemițanu”, dar și a publicațiilor despre activitatea lor, deasemenea, publicațiilor ce țin de istoria, activitatea Universității. Totodată, scopul constituirii colecției este de a valorifica și promova patrimoniul științific medical universitar creat, facilitînd accesul utilizatorilor la ea (în cazul publicațiilor solicitate de utilizatori - lipsă în alte colecții).

Făcînd o cercetare profundă a publicațiilor intrate în colecția DU, cu certitudine putem afirma, ca această colecție reprezintă un tezaur indiscutabil al patrimoniului științific medical universitar. Colecția include primele publicații (broșuri, monografii, ghiduri) ale celor mai remarcabile personalități din medicina națională cum ar fi: N. Testemițanu, S. Rubașov, N. Anestiade, V. Anestiade, E. Popușoi, A. Molohov, E. Șleahov, M. Ghehtman, A. Zorchin, D. Gherman, C. Țibirnă, M. Ștemberg, V. Procopișin etc. În această colecție găsim primele manuale în limba română și rusă a autorilor autohtoni, cadre didactice USMF „Nicolae Testemițanu”, în diferite ramuri ale medicinei, primele dicționare medicale româno-ruse, ruso-române. Colecția păstrează culegerile materialelor primelor congrese a medicilor din pediatrie, gastroenterologie, medicină legală, oncologie, pulmonologie etc., în rîndurile organizatorilor acestor întruniri regăsind USMF „Nicolae Testemițanu”.

Colecția conține publicații cu autografe valoroase, semnate de personalități no-

torii din medicina națională, cadre didactice ale USMF: Gherman D., Șleahov E., Mihlin M. S., Rubasov S. M., Ștemberg M., Gladun E., Ețco C. etc.

Fondul colecției DU include aproximativ 6100 exemplare din care: în limba română în jurul la 3 200 ex., aproximativ 500 cu grafie chirilică; în jurul la 2600 ex. - în limba rusă și 130 ex. - în limbi moderne. După tipul de documente fondul DU are o componență diversă: monografii, studii, dicționare, cursuri universitare, manuale, ghiduri, culegeri de exerciții și teste, materialele conferințelor științifice universitare, anale științifice etc.

Scopul cercetării propuse a fost de a scoate în evidență cele mai semnificative publicații din colecția DU, care constituie valori bibliofile autentice pentru patrimoniul medical universitar.

La baza selectării acestor publicații au stat următoarele criterii:

- primele apariții editoriale a celor mai distinse personalități din medicina națională, cadre didactice și științifice USMF;
- publicații cu autografele personalităților notorii, cadre didactice și științifice USMF;
- publicații inedite;
- publicații cu o prezentare poligrafică deosebită.

Asa cum, în rezultatul cercetării realizate s-a adunat un vast material informativ s-a decis ca el să fie divizat în două părți, fiecare parte abordând câte două criterii. În articolul prezent se va face referire la primele două criterii.

I. Primele apariții editoriale a celor mai distinse personalități din medicina națională, cadre didactice și științifice USMF „Nicolae Testemițanu”.

Prezența în colecția DU a primelor ediții a publicațiilor celor ce au contribuit la prosperarea medicinei naționale atribuie acestei colecții speciale o valoare inestimabilă.

O valoare deosebită pentru BȘM o constituie, la sigur, prezența în colecția DU a publicațiilor patriarhului medicinei autohtone, a inegalabilului **Nicolae Testemițanu**. Practic, colecția dispune de toate publicațiile Domniei sale, editate pe parcursul anilor 1958 – 1990 – broșuri, monografii.

Prima apariție editorială a lui Nicolae Testemițanu, prezentă în colecție poartă titlul „Профилактика сельскохозяйственного травматизма”, editată în anul 1958, la Editura de Stat a Moldovei, avându-l ca autor pe I. N. Procopenco, cu un tiraj de 10.000 exemplare. Este o broșură de 19 pagini, în care succint, sunt abordate problemele traumatismului în lucrările agricole și necesitatea asigurării populației rurale cu asistență medicală specializată, avînd în vedere că Nicolae Testemițanu a pledat mult întru această idee.

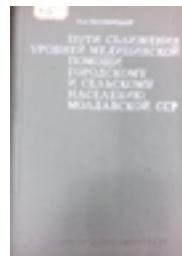
Următoarea publicație, prezentă în colecția DU, apare în anul 1960 și constituie o monografie de 98 pagini cu titlul „Внутрикостный остеосинтез штифтом из бараньего рога”, editată la Editura de Stat a Moldovei cu un tiraj de 3000 exemplare. Drept suport pentru alcătuirea monografiei a servit teza de doctor a Dlui Nicolae Testemițanu, susținută în anul 1958 cu titlul „Бараний рог как новый материал для

внутрикостного остеосинтеза". Autorul, pentru prima dată în practica medicală, vine cu ideea utilizării știfturilor (tijelor), confecționate din corn de berbec în tratarea fracturilor oaselor tubulare. În monografie sunt prezentate avantajele utilizării lor față de cele confecționate din corn de bovine. Știfturile, confecționate din corn de berbec sunt mai durabile, mai elastice, nu irită țesuturile învecinate și se absorb după consolidarea oaselor fracturate.

Materilul expus este însoțit de un număr considerabil de imagini. La sfârșitul publicației se dă o vastă bibliografie pe 15 pagini.

O altă publicație a lui Nicolae Testemițanu, prezentă în colecția DU și care merită să fie menționată este monografia „Пути сближения уровней медицинской помощи городскому и сельскому населению Молдавской СССР”. A fost eduată în anul 1974 la editura „Știința” cu un tiraj de 1 750 exemplare, o monografie solidă de 304 pagini. Monografia tratează, în aspect științific, multilateral, problema lichidării diferențelor nivelului de organizare a asistenței medicale pentru populația urbană și rurală. Lucrarea conține un număr considerabil de tabele, scheme, diagrame, date statistice.

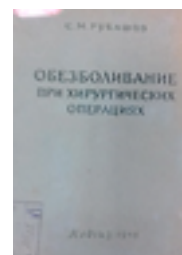

O deosebită valoare pentru comunitatea medicală națională constituie prezența în colecția BȘM a publicațiilor unuia din primele cadre didactice ale Institutului de Medicină din Chișinău, **Savelii Mironovici Rubașov**, chirurg, doctor în științe medicale, profesor, om emerit. A publicat circa 200 de lucrări științifice privind diferite probleme de patologii chirurgicale, deținătorul numeroaselor distincții de stat.

Prima monografie prezentă în colecția DU a Domniei sale, avându-l coautor pe N. P. Saharin, este intitulată „Огнестрельные ранения стопы”. A fost editată în anul 1947 la Editura de Stat a Moldovei, tirajul – 2 000 exemplare. În monografie pentru prima dată se realizează o sinteză a cercetărilor în acest domeniu, materialul prezentat bazându-se pe experiența a 1646 cazuri clinice din spitalele militare în anii 1944-1945. Publicația conține date statistice, imagini.

Următoarea monografie, semnată de S. M. Rubașov și prezentă în colecția DU este editată în anul 1948 la Moscova, editura Медгиз, 319 pagini. Poartă titlul „Обезболивание при хирургических операциях”. Constituie un ghid pentru medicii începători, după cum e specificat în subtitlul, unde sînt descrise cele mai avansate, pentru acel moment, metode de anestezie chirurgicală. Un paragraf aparte este consacrat etapelor istorice în aplicarea anesteziei în intervențiile chirurgicale în lume.

Această publicație este mai specială așa cum apariția ei corespunde cu jubileul de 100 de ani de la aplicarea în practica medicală universală a anesteziei în chirurgie.

În continuare ne vom referi la prezenta în colecția DU a primelor publicații a altei personalități remarcabile a medicinei autohtone, **Marc Izrailevici Ștemberg**, medic ginecolog-obstetrician, docent la Catedra de Obstetrică și Ginecologie a

USMF „Nicolae Testemițanu” la care a activat 47 de ani, laureat al Premiului de Stat al RM, autor a circa 275 publicații (monografii, articole), inclusiv a 4 manuale.

Prima publicație a Domniei sale cu titlul „*Некоторые вопросы организации акушерско-гинекологической помощи в сельском районе*” a fost editată în anul 1957 la editura de Stat a Moldovei. Este o broșură de 46 pagini cu un tiraj de 2000 exemplare. În lucrarea dată pentru prima dată se

face o încercare de a schita măsurile concrete de ameliorare a situației în problema dată. Experiența descrisă se referă la date concrete pentru satele raionului Strășeni, după cum este indicat în subtitlul lucrării, localitate în care timp de mai multi ani a activat M. I. Ștemberg.

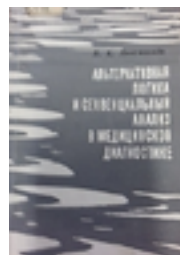
În anul 1958 această publicație apare și în limba română cu caractere chirilice, cu un tiraj de 3 000 exemplare.

Următoarea publicație este editată în anul 1965 cu titlul „*Акушерская наука в борьбе за здоровье матери и ребенка*”. Are 60 pagini, un tiraj de 3 500 exemplare. În lucrarea dată autorul abordează tema rolului superstițiilor și rămășiilor trecutului în mentalitatea oamenilor care influențează negativ asupra sănătății lor și indică metodele concrete de depășire și înlăturare a lor.

La fel de valoroase pentru comunitatea medicală națională constituie și publicațiile lui **Nicolae Anestiade**, chirurg, doctor în științe medicale, profesor, medic emerit, fost șef al Catedrei de Chirurgie facultativă a Institutului de Medicină din Chișinău. Majoritatea lucrărilor lui sunt consacrate problemelor devierilor fiziopatologice la bolnavii cu afecțiuni purulente și tumori pulmonare în rezultatul intervențiilor chirurgicale.

Prima monografie semnată de Nicolae Anestiade este editată în a. 1973 (tirajul – 1 600 ex.) cu titlul „*Алтернативная логика и секвенциальный анализ в медицинской диагностике*”, la editura „Știința” cu un număr de 88 pagini. Această lucrare este rezultatul cercetării științifice îndelungate ale autorului în domeniul aplicării metodelor matematice în diagnosticarea medicală, în scopul excluderii erorilor în acest aspect.

În anul 1975 apare la editura „Știința” una din cele mai valoroase lucrări ale lui Nicolae Anestiade cu titlul „*Патофизиологические сдвиги при неспецифических нагноительных процессах легких*” (tirajul – 2 300 ex.). Este și ultima, din păcate, editată postmortem, așa cum Domnia sa a plecat în eternitate foarte timpuriu, subit, la vârsta de doar 52 de ani. Monografia are 267 pagini, este rezultatul unei munci îndelungate, bazate pe cercetări personale profunde a problemei tratate. Materialul expus este însoțit de numeroase diagrame, formule matematice.

Colecția DU dispune și de publicațiile fostului rector al Institutului de Medicină din

Chișinău (1963-1986) **Vasile Anestiade**, doctor în științe medicale, patomorfolog, membru-corespondent al AȘRM. Are publicate peste 50 de lucrări, articole, monografiile consacrate problemelor de fiziologie, oncologie, cardiologie.

Prima monografie, prezentă în colecția DU cu titlul „*Атеросклероз артериї*” a fost publicată în anul 1967 la editura „Cartea moldovenească”, cu un tiraj de 3 500 exemplare. Materialul expus în monografie este rezultatul cercetărilor îndelungate a autorului în domeniul aterosclerozei, și anume a schimbărilor în pereții arterelor la etapa timpurie a maladiei și rolul lor în geneza aterosclerozei. Meritul autorului e că pînă la el nimeni nu a cercetat în acest aspect maladia în cauză, adică apariția schimbărilor în pereții arterelor pînă la declanșarea ei.

Monografia conține numeroase imagini color, diagrame, o vastă bibliografie pe 16 pagini.

Următoarea monografie a lui Vasile Anestiade, prezentă în colecție, apare în anul 1970 cu titlul „*Атеросклероз и эластिका артериї*”, la aceeași editură „Cartea moldovenească” cu un tiraj de 2 000 ex. Deasemenea, ca și prima monografie, tratează problemele aterosclerozei, dar în alt aspect, morfologic. Lucrarea conține 114 imagini color, cu un comentariu detaliat, deasemenea, o vastă bibliografie.

II. PUBLICAȚII CU AUTOGRAFELE PERSONALITĂȚILOR NOTORII, CADRE DIDACTICE ȘI ȘTIINȚIFICE USMF

Colecția DU dispune și de o categorie de publicații, care, de asemenea, poartă calificativul de valori bibliofile, și anume publicațiile cu autografe valoroase, așa cum aparțin personalităților marcante din medicina națională. Aceste publicații au o mare importanță atât în aspect istoric cât și științific, ele reflectînd o parte din personalitatea care și-a lăsat, la propriu, „amprenta” în ea, semnătura și o dedicație, scrise de mîină.

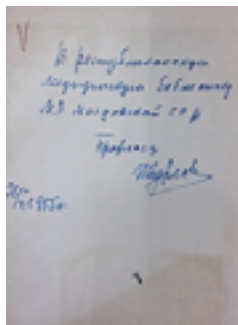
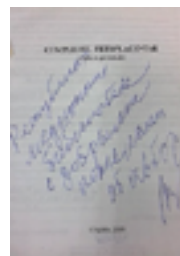
Autografele personalităților nu constituie doar o semnătură sau un text scris de mîna autorului, ele reprezintă o legatură dintre prezent și viitor, simbolizează și relația dintre autor și persoana care manifesta o oarecare apreciere pentru acesta.

Deci, autografele creează, astfel, o punte de legatură directă între autor cu cititorii săi, conferă cărților un plus de valoare, le personalizează, păstrîndu-le pentru posteritate.

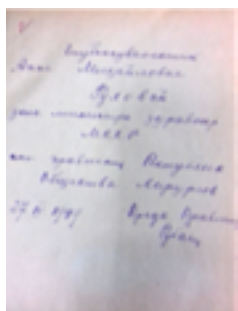
Astfel de publicații, care pe bună dreptate merită să rămîină pentru posteritate, conținînd autografele numelor notorii din medicina națională, cadre didactice ale USMF „Nicolae Testemițanu”, sunt prezente și în colecția DU a BȘM. Și nu sînt într-un număr redus, numărul lor va continua să crească în timp. Ca regulă, aceste publicații sînt aduse în dar Bibliotecii, iar publicațiile cu autografe, în dedicațiile cărora nu se specifică că sunt aduse în dar Bibliotecii, de asemenea sînt valoroase prin prezența semnăturii unice a autorului.

În continuare ne vom referi doar la cîteva din cele mai semnificative autografe, prezente în publicațiile din colecția DU.

O onoare deosebită pentru BȘM constituie prezența autografului patriarhului medicinei naționale **Marc Izrailevici Ștemberg**, despre care s-a pomenit mai sus, medic ginecolog-obstetrician, docent la Catedra de Obstetrică și Ginecologie a USMF „Nicolae Testemițanu” la care a activat 47 de ani. Îl găsim în monografia cu titlul „Complexul fetoplacental”: (*aspecte perinatale*); publicație care are un autor colectiv: E. Gladun, M. Ștemberg, P. Stratulat, V. Friptu, V. Petrov, N. Corolcova.

Un alt autograf de importanță este prezent în monografia „Восстановление век и полости конъюнктивального мешка”, semnat de **Ivan Nicolaevici Kurlov**, cunoscut medic oftalmolog din Moldova, doctor în științe, fost șef al Catedrei de boli de ochi al Institutului de Medicină din Chișinău (1946-1959). Ivan Nicolaevici Kurlov face parte din pleada primelor cadre didactice ale Institutului de Medicină din Chișinău, autor a peste 50 lucrări științifice în domeniul oftalmologiei, autor a metodei originale de plastică chirurgicală la ochi.

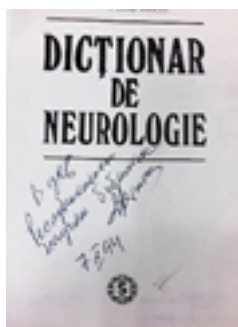

O deosebită importanță prezintă autograful lui **Savelii Mironovici Rubașov**, despre care s-a amintit mai sus, om emerit, unul din primele cadre didactice ale Institutului de Medicină din Chișinău. Autograful Domniei sale figurează în publicația cu titlul „Труды первого Республиканского Съезда хирургов Молдавии”.

Această publicație este valoroasă nu numai prin prezența autografului lui Savelii Mironovici Rubașov dar și prin faptul că include materialele Primului Congres republican al chirurgilor din Moldova.

Următorul autograf la care ne vom referi aparține lui **Diomid Gherman** (colecția DU dispune de doua autografe a Domniei sale), patriarh al neurologiei naționale, primul doctor habilitat în domeniu, academician, savant recunoscut nu numai în țară dar și peste hotarele ei, autor a numeroase studii și cercetări științifice unice în domeniul neurologiei, promotor al unei direcții și școli științifice noi – *Vertebroneurologia*. A străbătut o cale de mai mult de 60 ani de activitate medicală, didactico-științifică și organizatorică. Pentru merite deosebite în activitate a fost apreciat cu înaltele titluri de Om Emerit al științei RM, Laureat al Premiului de Stat etc.

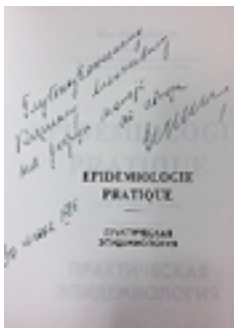

Primul autograf este prezent în „Dicționar de neurologie”, publicație donată Bibliotecii cu dedicația „В дар Республиканской Научной библиотеке”, urmată de semnătura sa personală și data - 7 februarie 1994. Publicația a fost editată la editura „Știința” a aceluiași an. Coautor al publicației – Cezar Ionel, doctor în științe medicale. Publicația este valoroasă nu numai prin prezența autografului Domniei sale dar și că este prima publicație în grafie latină de acest gen, adică dicționar explicativ în domeniul neurologiei.

Al doilea autograf semnat de Diomid Gherman îl găsim

în monografia „Așa a fost să fie...”, cu textul „În dar Bibliotecii Universității de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, datat cu 7.07.2008. Este o publicație cu caracter autobiografic, cu un număr mare de ilustrații referitoare la calea de parcurs a omului emerit Diomid Gherman.

Un alt autograf de preț la care trebuie să ne referim aparține renumitului epidemiolog și imunolog **Eli Naumovici Șleahov**, doctor în științe medicale, om emerit în științe, profesor, șef al Catedrei de Epidemiologie și Imunobiologie al Institutului de Medicină din Chișinău din anul 1966, autor a 240 lucrări științifice, inclusiv, 10 monografii, deținător a 7 brevete de autor. Autograful este prezent în monografia „*Epidemiologie pratique*” cu subtitlul în limba rusă „*Практическая эпидемиология*”. Este o a 3-ia reeditare a monografiei, anul 1985, la o Imprimerie din orașul Lyon, Franța, cu aportul Fundației franceze „Merieux”, când sau împlinit 100 de ani de la descoperirea vaccinei antirabie și constituie o traducere din limba rusă în limba franceză, traducător fiind însăși autorul originalului.

Acestea sunt doar câteva din publicațiile – valori bibliofle, la care ne-am referit, selectate în baza primelor două criterii.

Va urma...

Bibliografie:

1. BACIU, Gh. *Profesori universitari, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu”*. Ch., 2012. 296 p.
2. *Enciclopedia populară medicală*. Rred. resp. Vasile ANESTIADE. Ch., 1984. 650 p.
3. *Enciclopedia Sovietică Moldovenească*. K., Vol. 2, 1971; Vol. 3, 1973; Vol. 5, 1975; Vol. 6, 1976.
4. GROSSU, Iu. *Cronica meditativă a unei promoții*. Ch., 2001. 450 p.
5. *Publicațiile cadrelor didactice și științifice ale Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”*: Ind. bibliogr. (1945-2015). Biblioteca Științifică Medicală. Ch, 2012-2016, Vol. 1 (pt. 1-2), Vol. 2 (pt. 1-2).
6. ȘTEMBERG, M. *O pleiadă de glorie*. Ch., 2009. 112 p.

7. *Кишиневский Государственный Медицинский Институт*. K., 1984. 319 p.
8. ШТЕМБЕРГ, М. И. *Минувших лет воспоминания*. K., 2005. 224 p.